

23.september 2020

MiRA-Senterets høringsuttalelse angående anerkjennelse av ekteskap inngått med mindreårige etter utenlandsk rett

MiRA-Senteret takker Barne- og familiedepartementet for muligheten til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med forslaget om endringer i ekteskapsloven som gjelder anerkjennelse av ekteskap inngått med mindreårige etter utenlandsk rett.

MiRA-Senteret er en landsdekkende nettverksorganisasjon som har 30 års erfaring med spørsmål knyttet til likestilling og juridiske rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge. Vi er en kunnskapsbank i mange viktige spørsmål som omhandler kvinners rettigheter, diskriminering, arbeidsliv, vold i nære relasjoner, kommunikasjon og formidling mellom storsamfunn og minoriteter. Senteret har ingen partipolitisk tilknytning og tilhører ingen bestemt religiøs eller etnisk gruppe.

Om høringsforslaget:

I høringsnotatet foreslår Departementet en endring i bestemmelser som skal gjelde for anerkjennelse av ekteskap inngått etter utenlandsk rett av parter *uten tilknytning* til Norge. Forslaget innebærer at det også nå skal gjelde en 18-årsgrense for å anerkjenne ekteskap som er inngått etter utenlandsk rett. Fylkesmannen kan likevel anerkjenne ekteskapet dersom partene er over 18 år, begge var over 16 år da de giftet seg, og den eller de som var mindreårige ønsker ekteskapet anerkjent. Fylkesmannen kan også anerkjenne slike ekteskap dersom sterke grunner taler for det, men unntaket er ment å være snevert. Høringsnotatet inneholder også et forslag om å utvide søksmålsfristen for tvangsekteskap fra seks måneder til ett år.

MiRA-Senterets standpunkt

MiRA-Senteret støtter opp under at Norge gjennom sitt lovverk ikke skal akseptere barneekteskap i Norge. Barneekteskap er et stort globalt problem som skjer over hele verden og er et grovt brudd på FNs barnekonvensjon som Norge må ta sin del av ansvaret for å bekjempe. Samtidig ønsker MiRA-Senteret i det følgende å rette fokus mot viktigheten av at norske myndigheter ikke mister kompleksiteten i slike saker av syne, at barnets stemme må bli hørt og tillegges vekt når vurderinger knyttet til unntaksreglene skal tas. I tillegg anser MiRA-Senteret det som svært viktig med et styrket søkelys på forebygging og rettighetsinformasjon i arbeidet slik at nyankomne kvinner og barn kan ta informerte valg knyttet til sine egne rettigheter.

Underkjenning av relasjoner kan gjøre sårbare jenter enda mer sårbare

MiRA-Senteret er enige i høringsforslaget som argumenterer for et behov for å fastsette en nedre aldersgrense for å anerkjenne ekteskap inngått med mindreårige i utlandet, også på et tidspunkt der ingen av partene hadde tilknytning til Norge. Samtidig er det svært viktig at Norges myndigheter ikke underkjenner at relasjonen mellom jente og mann kan være viktig for jenta, som i de aller fleste tilfeller er den mest sårbare parten. Mannen kan for noen jenter være den eneste personen de har i livet når de kommer til Norge og det er derfor viktig at norske myndigheter ikke undergraver den. MiRA-Senteret ønsker derfor å påpeke at det er nødvendig med et samtidig søkelys på at lovverket ikke må praktisere slik at det setter sårbare mindreårige i en enda vanskeligere situasjon. Det er viktig å være bevisst på at noen ekteskap kan være trygge og at det for den enkelte kan være en påkjenning å bli revet bort fra denne personen når man kommer til Norge. Konkrete vurderinger knyttet til den enkelte sak er derfor svært viktig og vil bidra til at man ikke overser kompleksiteten og klarer å sette søkelys på hva som er det beste for disse jentene i den aktuelle situasjonen de nå befinner seg i.

I denne sammenheng er unntaksreglene som Departementet foreslår knyttet til at ekteskap kan anerkjennes dersom partene er over 18 år på tidspunktet for anerkjennelsen, partene var minst 16 år da de giftet seg (vigselsstidspunktet) og den eller de som var mindreårig ønsker ekteskapet anerkjent svært viktig. Samtidig ønsker MiRA-Senteret å presisere at det må gjøres konkrete vurderinger i hver enkelt sak knyttet til mulige belastninger som partene i den enkelte sak kan få av å ikke anerkjenne et ekteskap. Dette både i forhold til deling av midler ved opphør av ekteskapet, arv ved ektefellens død og ev. innvirkning på trygd. Det må slik alltid tas høyde for de store forskjellene mellom de ulike enkeltsakene og sørges for at måten tilnærmingen blir gjort på er nyansert og har til hensikt å sette hvert enkelt individs rettssikkerhet først.

Dokumentasjonskrav på oppløsning av ekteskap kan være utfordrende

Under punkt 8.3.2 foreslår departementet å lovfeste at parter i et ikke-ankjent ekteskap kan gifte seg på ny med hverandre i Norge, forutsatt at de øvrige ekteskapsvilkårene er oppfylt. Det skal dermed ikke gjelde et krav om at partene må oppløse det ikke-ankjente ekteskapet etter utenlandsk rett.

Relatert til dette ønsker MiRA-Senteret her å trekke frem en skilsmisssak som vi hadde tidligere i år. Saken handlet om at et par måtte oppløse ekteskapet de hadde inngått i Pakistan, fordi det ikke ble anerkjent som gyldig etter norske regler, og deretter gifte seg på nytt for å få en gyldig vigselsattest. Det skapte store problemer for dem, fordi det etter islamsk ekteskapslov ikke er lov å gifte seg på nytt med samme person hvis man ikke har vært gift med noen andre i mellomtiden. Selv om partene i denne saken ikke var om mindreårige mener vi at den kan ha viktig overføringsverdi, også for ekteskapsaker for denne aldersgruppen og at en endring i lovverket i denne typen saker kan bidra til å forenkle situasjonen betraktelig.

Barnas stemme må bli hørt!

Når det gjelder muligheten til å gifte seg med en annen person, foreslår Departementet derimot og lovfeste et krav om at et ikke-ankjent ekteskap som består i utlandet først må oppløses. MiRA-Senteret er i all hovedsak enig i Departementets vurderinger, men vi ønsker samtidig å

presisere at for noen kan et dokumentasjonskrav på oppløsning av ekteskap etter utenlandsk rett, etter at personen har ankommet Norge være svært utfordrende å fremskaffe.

MiRA-Senteret forventer at norsk rettspraksis må legge til rette for at nyankomne kvinner og barn får mulighet til å bygge et liv basert på de gode verdiene som Norge representerer. Samtidig må vi reflektere over vår egen ordbruk når vi omtaler mennesker på flukt. Begreper som "barnebrud", "sexslaver", "overgrepsmenn" med flere, bidrar fremfor alt til å stigmatisere heller enn å nyansere. Det er også viktig at barnas stemme blir hørt og at vi lytter til jentene. I slike forenklete betegnelser, ofte basert på stereotypiske bilder av «de andre», forsvinner skjebnen til tusenvis av mennesker som er i en nødssituasjon. Mennesker vi bør imøtekomme med åpne armer og varme hjerter.

I denne sammenheng er også Departementets forslag om å øke søkmålsfristen fra seks måneder til ett år viktig. Endringen vil gi personer som er utsatt for tvangsekteskap noe bedre tid til å reise sak om gyldigheten av ekteskapet eller reise krav om krav om direkte skilsmisse. Dette må da samtidig skje med et styrket søkelys på rettighetsinformasjon til nyankomne kvinner og unge jenter. Kun gjennom et mer helhetlig fokus både på beskyttelse og rettighetsinformasjon for unge jenter og barn snart etter ankomst til Norge kan vi gi denne sårbare gruppen den tryggheten og kunnskapen de trenger for å ta gode og selvstendige valg.

MiRA-Senteret takker igjen Barne- og familiedepartementet for muligheten til å komme med innspill til høringen og håper våre anbefalinger blir tatt i betraktning.

Med vennlig hilsen

MiRA-Senteret

Khansa Ali

Prosjektleder

Anne Berit Sødal
Adm.ansvarlig